

IZRAELITA

TANÜGYI ÉRTESITŐ.

Felelős szerkesztő SZÁNTÓ ELEÁZÁR.

Megjelen havonként egyszer. — Kiadja az „Orsz. magy. izr. tanító-egyesület”.
 Előfizetési Nem tagok számára egész évre 2 frt. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. Az előfizetési pénzek és tagági díjak Ózer Zsigmond egyleti pénztárnokhoz Klauzál-utcz: 1. szám küldendők. Szerkesztői iroda: Sip-utcz: 12. sz.

Magyarország népoktatásügye különös tekintettel a magyar zsidók népoktatási állapotára.

Összeállítva: vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 1885-86-iki tanévről szóló XV-ik jelentése nyomán.)

Rég megírta koszaros költőnk: „Minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs.” És helyesen! Mert hol van a mai korban egy műveltségre igényt tartó ember, ki az ihletes költő eme soraiban kételkedne? A jó erkölcsök inductiv terjesztése, átszármaztatása nem felülről, hanem alulról jön. A felvilágosodottság, a jó erkölcsök pionnirjai, a sok és jó népiskola. A civilisatio hódító ereje ellenállhatlan hatalommal ragadja magával a népeket és a gyakorlati élet meggyőző példáival az erkölcsi előhaladás, s az ipar s munka áldásos terére utasít.

Ábrándnak tetszhetett Poroszországnak is saját tanrendszere, még a mult század végén, midőn csak 1650 iskolája volt mindössze is; de neki ma már nem ábránd az, mert ma már katonakötelezettjeinek alig 4°/₁₀-át képezi az oktatás nélküliek számát. Valóban szembeötlőleg igazolja a kor Jules Simon ezen nagyfontosságú szavát: „Az a nép, melynek legjobb népiskolái vannak; a legelső nép! — ha ma még nem volna az, azzá lesz holnap bizonyosan!” Hála tehát az atyáskodó kormánynak e téren sem maradt a magyar vissza. A vallás- és közokt. ügyi miniszter urnak XV-ik évi jelentése előttünk fekszik. Meglepő számok! A felekezések és az állam közti versengés tűnik ki azokból! A „legelső nép” jelző magasztos fogalmáért fáradsnak és áldoznak mindketten! Így is kell iparkodnia egy oly népnek, mely állni és boldogulni, a többi művelt nemzetekkel lépést tartani akar. A nagy eszmék magaslatára kell felemelkednie.

Jedlike, a porosz iskolaiügy évkönyveinek 1800-ban kiadott I-ső kötetében III-ik Fridrik Vilmosról emlékeztet meg — ki az iskolaiügynek mindjárt uralkodása kezdetén nevezetes lendületet adott — azt írja a többi között: „a mely fejedelem egy jobb nemzeti népoktatásnak teremtoje: az nemcsak a jövőért él, hanem a jövőben is.”

S valóban koronás királyunkról s az 1868-iki törvényhozásról, a megdicsőült és halhatatlan emlékü b. Eötvössel élén — is lehet azt mondani, hogy a népoktatási törvény megalkotása által élni fog a jövőben is! E kis méltatás után térjünk már magára az évi jelentés azon pontjaira át, melyek bennünket mint magyar zsidókat és tanférfiakat különösen érdekel.

A jelentés erre nézve a következő statisztikai adatokat tartalmazza:

Az 1885--86-iki tanévben hazánkban az összes tankötelesek száma 2.292,052 volt. Ezekből iskolába járt 1.836,459, az az 80.12%. A múlt évhez képest 35,729 vagyis 1.98% emelkedés mutatkozik. Aránylag a legtöbb tanköteles van a mózes hitvallásuaknál s pedig 116,233. Az országban lakó izr. vallásu polgárok számához viszonyítva 18.59%. Ezek közül tényleg iskolába járt 90,266 tanköteles, azaz 77.66%. A múlt évhez — ugyan e lapok hasábjain közlött kimutatásom szerint — a zsidó tankötelesek száma a lefolyt tanévben örvendetesen gyarapodott s pedig 36,934-el, s így az iskolát látogató izr. gyermekek száma is szép emelkedést mutat.

A népiskolák száma 16,305 volt. Ezek közül volt:

Állami jellegű népiskola	611	=	3.75%
községi „	1856	=	11.38%
róm. kath. felek.	5347	=	47.34%
gör. kath.	2177	=	10.82%
gör. keleti	1788	=	14.05%
helv. hitv.	2336	=	14.69%
ágost. evang. „	1434	=	8.15%
unitárius	45	=	0.41%
Mózes hitv. „	512,		

az az, a lakosságához viszonyítva 4.54% az iskolák között pedig 3.14% arány mutatkozik.

Az iskolába járás tekintetéből I-ső helyen az ágost. evang., II. helyen a r. kath. s a III-ik helyen a mózes vallásuak következnek. A zsidó iskolák száma — daczára a zsidó tankötelesek gyarapodásának — nem-hogy nem emelkedett; hanem a megelőző évi jelentéshez képest [akkor ugyanis 516 zsidó iskola volt] 4 iskolával fogyott. Ez a jelentés szomoruan hat reánk, mert ebből az következtethető, hogy a zsidók lassanként felosztatják jó felekezeti iskoláikat, s vagy az állami vagy a községi iskolákba küldik, sok helyütt a vallás-oktatást is nélkülöző csemetéiket. E szomorú jelenséggel számolnunk kell! Mikor ébrednek már fel a zsidóság sorsát intéző budapesti „két cancelária“ letárgiájukból! Mikor világosítják már fel a zsidó hiveket az iskola magasztos missiojáról? Meddig várjunk! A zsidó népiskolák valamennyien magyar tannyelvűek voltak és ezt kimondhatatlan örömmel és büszkeséggel regisztráljuk. Csak előre! Ne féltsük a baglyok hubogását!

A tanítók száma 23,457 volt, az előző évhez képest 299 — 1869 óta pedig 5665 a szaporulat. Az 512 zsidó iskolákban alkalmazásban állott 947 tanító. A megelőző tanévhez képest — [akkor ugyanis a zsidó tanítók száma 979 volt] — a zsidó tanítók száma 32-vel apadt. Ez az apadás onnét származhatik, hogy tán a felosztott zsidó iskolák tanítói államiakká vagy — koldusokká lettek! Mert bizony még mindig akad ám zsidó község, mely tanítójától a falat kenyeret is irigyl, és ez megélni nem bírván, a vándorbohoz kénytelen nyulni. Oklevés tanító 20,215 volt, oklevél nélküli alkalmazott 3242, az az 13.82%. A mózes vallásu iskolákban 100 tanító közül 7 nek nem volt oklevele. Önmivelődés és előretörekvés által oda kell a szakképezett tanítóknak hatni, hogy ez a szám minél előbb apadjon, s az évi jelentésekből egészen eltűnjék. A 947 zsidó tanító közül 90 nőtanító volt. Mint e számokból kitűnik a női tanítók alkalmazása felekezetünknel soha sem fog gyökeret verni. Női tanítókat nálunk csak korlátolt számmal nagy és vagyonos hitközségek alkalmaznak és akkor is többnyire a kézimunka és kézműipari oktatáshoz. Nekem is az a véleményem, hogy a nő maradjon csak a természetadta eredeti hivatásának; de azt töltse be tökéletesen!

A magyar nyelvbeni jártasságra nézve, legtöbb magyarul nem tudó tanító van az evang., gör. kath. s görögkeletiek iskoláiban. Legkevesebb

a ref. 0.2%₀, állami isk. 0.7%₀, s a mózes vallásuaknál 2.5%₀. Tehát 947 zs. tanító közül csak 23 [mult évben 35] nem bírta hazai nyelvünket. Itt is örvendetes haladás mutatkozik a mult évhez képest, mert a magyarul nem tudó zsidó tanítók száma 3.5%₀-ról 2.5%₀-ra olvadt.

Óriási haladást mutat a jelentés a magyar nemzetnek a népnevelés oltárára hozott áldozatkészségéről is. Ugyanis míg 1869-ben a népnevelésre csak 3¹/₂ millió frt. fordított: addig az elmúlt tanévben az állam és a felekezetek 13.419,968 frtot áldoztak e célra. Az 1884—85 tanévhez hasonlítva 502,495 frt a növekedés.

Tanítóképző több volt mint szükséges. Ily intézet 70 van, köztük egy mózes vallásu. Minthogy tanítóhiányról — mint 1869-ben — most nem panaszkodhatunk, az állam ezen intézetek számát éppen a szegény néptanítók érdekében is 40-re reducálhatná. Az iskola-fenntartók így aztán nem tartanának licitációt a tanítói állomásokra.

A kisdedóvó intézetekkel népünk még mindig nem tud megbarátkozni, mert a jelentés csak 409-et, köztük 5 mózes vallásut bir kimutatni.

A középiskolai részről.

A középiskolák száma az 1885—86 tanévben 178, ezek közül csak egy izr. reáliskola. A tanítók száma 41,508, mózes vallásu 7677 = 19.9%₀. Az iskolába járás tekintetéből az izrael. I. helyen állanak. 100.000 izr. közül középtanodába jár 1227. Mi természetesen véresszáju elleneinknek szemét szurja.

A budapesti egyetem hallgatóinak száma 3375. Ezek közt 1058 mózes vallásu. Minden 1000 hallgató közül izr. 313. A frequentálás tekintetében II-ik helyen állunk. Van is ezért nagy óbégatás Istóczy bátyánk táborában! A kolozsvári egyetemnek 534 hallgatója volt, köztük csak 29 izr., vagyis 100 hallgató közül 5.5%₀ zsidó. A József műegyetem hallgatóinak száma 621, köztük 220 izr., több ¹/₃-ad résznél.

Általánosan mint a közoktatásügyi miniszter ur jelentéséből kitetszik, a magyar nemzet népoktatási állapotával csak meg lehetünk; de minket, magyar zsidókat felekezeti népoktatásunk semmiképpen sem elégít ki; mert fájdalom, e téren nagy stagnatio észlelhető. Nem haladás, hanem apadás. Ezért fontolják meg hitközségeink vezérférfiai a Talmud azon mondását, hogy „Az oly várost, melyben iskola nincs, le kell rombolni!” és ne nézzék az iskolát nyügnek, melytől mihamarább megszabadulni óhajtanak. Csak a felekezeti iskola nevel felekezetünkért áldozni tudó hitközségi tagokat!! Sapienti sat!

Battonyán, 1886. évi decz. 15.

Spitzer Ignác, izr. néptanító.

Egy bibliai olvasmány tárgyalása.

Ujabb időben az „orsz. izr. tanítóegylet“ által kiadott „Magyar olvasó könyvek“ ellen különféle vád emeltetett azon állítással, hogy e könyvekben előforduló olvasmánydarabok — és főképen a bibliaiak — részint bibliai nyelvezetők, részint pedig beosztásuk által módszeresen nem kezelhetők. Minthogy én azonban ezt a nézetet nem osztom, hanem igenis mondom, hogy ezen bibliai olvasmányok úgy nyelvezetők, mint beosztásuk tekintetében kifogástalanok és paedagogiai követelményeknek megfelelőek; azért is bátorkodom a tek. szerkesztő úr engedelmével szakközlönyünkben egy bibl. olvasmányt tárgyalni a végből, hogy megmutassam, mikép ezen felhozott állítás nem helyes.

*

„A tiz parancsolat“ czimű olvasmány módszeres tárgyalása az izr. népiskola III. osztályában.

A tanítónak minden tanítási órában tisztában kell lenni a céllal, melyet magának kitűzött és a melyhez azután a tanítási terv is fűződik. Ez esetben a

A) „Tanítási cél“ a következő lehet:

a) A gépies és értelmes olvasás begyakorlása.

b) A „parancs fogalmának fejtegetése tekintetbe véve az iskolai és a gyakorlati életben előforduló parancsolatok és tilalmakra“ (példák.)

c) A szabad előadás gyakorlása.

B) Tanítási terv:

1. Visszaidézés. Előkészítésül szolgálhat a hittani órában tanult „Isten kinyilatkoztatja magát a Sinai hegyen“ című fejezetre való hivatkozás.

2. Az egyes szakaszok olvastatása és a homályos fogalmak magyarázása.

C) Közlés.

Ti már azt tudjátok, hogy a harmadik hónap első napján Egyiptomból való kivonulások után az izraeliták a Sinai hegyhez érkeztek, ott tábort ütöttek fel a hegygyel szemben és készülődtek a törvényadás napjára. Ezen készüllet után harmadnapra nyilatkoztatta ki magát Isten a tiz parancsolatban az egész nép előtt.

Én is hoztam ide egy képet (rajzot), mely a tiz parancsolatot jelképezi és a mely minden templomban is látható. Olvasókönyvünkben van egy olvasmány, melynek címe „a tiz parancsolat“ és ezekről fogunk most tanulni.

A tanító olvastat egy szakaszt.

Mi ennek az olvasmánynak címe?

Mit tudunk meg az olvasmány címéből?

A tanító a térképen megmutatja az utat, melyen az izraeliták mentek Egyiptomból vagy ha nem áll rendelkezésére egy ily térkép, akkor maga a táblára felrajzolja azt.

Látjuk tehát, (mondja a tanító) hogy az izraeliták ezen az uton mentek a Sinai pusztába. Mely ünnepet üliünk annak emlékére? Peszach vagy a szabadság-ünnepet, mivel az izraeliták felszabadultak az egyiptomi rabszolgaság alól. Hány évig voltak az izraeliták Egyiptomban? Ki szabadította őket fel? S kinek parancsára? Vajjon teljesítette-e Mózes Isten parancsát? Gyermek! Isten parancsát teljesíteni szent kötelességünk. A pusztába jövetelekor mit csináltak az izraeliták? Mózes aztán felment Istenhez és a következőt hirdette ki az izr. népnek: Ti láttátok mit cselekedtem. Mit tett Isten az izr. népnek Egyiptomban? Mire intette még őket? hogy tartsák meg szövetségét. Kivel kötött Isten szövetséget? ösatyáinkkal. Hogyan hangzik ezen szövetségkötés?

A tanítónak ezen kérdés által alkalom nyílik meggyőződni, hogy tanítványai ismerik-e még a II. osztályban tanultakat.

Mivel fogja jutalmazni Isten az izr. népet, ha szövetségét megtartják? Hogy az izr. nép lesz az ő kiválasztott népe. Isten tehát soha sem hagy jutalom nélkül az oly embereket, kik az ő parancsát teljesítik. A tanító most röviden összefoglalja az első szakaszt és a következő kérdést intéz. Mit ígért Isten Izrael fiainak, ha parancsát teljesíteni fogják? Mi tehát az első szakasz tartalma? Az I. szakasz tartalma: Isten ígérete Izrael fiainak. Ezt a tanító a táblára felírja és a gyermekek a naplójába bejegyzik. (Átmenet). Az első szakaszban azt olvastuk, hogy a pusztába való letelepedés után Isten megígéri, hogy az izr. nép lesz az ő szent és kiválasztott népe, nézzük mi áll a II. szakaszban. Mondatonkinti kikérdezés és a homályos fogalmak megmagyarázása után a tanító összefoglalja az olvasottakat. Látjuk tehát, hogy mikor Mózes a hegyről lejött,

magához hívatta a nép véneit (azaz a tudósokat, papokat, öregebb és tapasztaltabb embereket) előadván nekik Isten szent akaratát és a nép pedig egyetemben (azaz mindnyájan egyszerre, egyhangulag) felelt, hogy mindent meg fog tenni, mit Isten parancsol. Vajjon megígérte-e az izr. nép, hogy Isten parancsát teljesíteni fogja? Igen. Mit tartalmaz a második szakasz? A II. szakasz tartalma: Izrael fiainak ígérete Istennek. A tanító ezt a táblára felírja, a gyermekek a naplóba bejegyzik.

Most a tanító tovább folytatja tanítását a következő kérdéssel: Mi az első és mi a második szakasz tartalma?

Olvassuk most a III-ik szakaszt.

Eljárás mint előbb! Isten megint mondá Mózesnek, hogy menjen e Izrael fiaihoz és nyilatkoztassa ki szent akaratát.

Mi is volt Isten szent akarata? hogy készüljenek a törvényadás napjára. És valóban úgy is történt, mint Isten mondotta. Mi a harmadik szakasz tartalma?

A III. szakasz tartalma: Isten szent akaratának nyilvánítása.

(Átmenet a IV. szakaszba.) Micsoda tünemények történtek h rmadnapra? villámlott, menydörgött, a kürtszó harsogott és a Sinai hegyet füstfellegek borították, midőn Isten az dicsőségében megjelent rajta, hogy kinyilatkoztassa szent akaratát. Az izraeliták pedig megrettentek al fenséges tüneményektől. S ez volt a tényleges kinyilatkoztatás. Isten aztán felhitta Mózeset a hegy tetejére és a következő ígéretet mondotta neki: (A tiz parancsolat helyett mondhatják a tiz ige.)

Hogyan hangzik az első ige? (felelet). Tehát az első igében Isten figyelmezteti Izrael fiait, hogy létezik egy Isten, ki az elnyomottaknak hü pártfogója. Ezt láthatjuk, hogy Isten az ő pártfogásába vette az izraelitákat, midőn őket az egyiptomi rabszolgaság alól felszabadította.

Hogyan hangzik a második ige? (A tanító minden egyes mondatot külön fejtegeti, aztán levonja a tanulságot, hogy t. i. Istent, mint a leg-tökélyesebb szellemet imádják, és hogy a bálványimádás el van tiltva.) Hasonló eljárást követ a tanító a többi ige tárgyalásánál is. Mindig a mondatonkinti kikérdezés után a tanulság levonása, alkalmazva az iskolai életben előforduló esetekre.

Igy pl. a 9. ige tárgyalása alkalmával a tanító azt mondhatja: Ez arra tanít bennünket, hogy nyelvünket ne használjuk embertársaink megkárosítására, hamis kétszinü beszéd által. Az iskolában is vannak némelykor oly rozszlelkü gyermekek, kik ha tanulótársukról valami illetlent hallanak vagy tudnak, azonnal azt másoknak mondják, miáltal tanulótársukat megsértik, megszégyenítik. Gyermekek: A másokelőtti nyilvános megszégyenítés nagy bün.

Következik a tárgyalás összefoglalása. Mit tanultunk tehát ezen olvasmány tartalmából?

Tanultuk: I. Isten ígétéről Izrael fiainak, ha szövetségét megtartják. II. Az izr. nép ígérete Istennek. III. Isten szent akaratának nyilvánítása. IV. A kinyilatkoztatásról. V. A tiz parancsolatról.

Feladvány: Írjátok le az 5-ik ige tartalmát.

Komárom-Szt.-Péter.

Liebermann Samu, tanító.

A hármas szakadás.

Irta: **Steiner Ignác**, igazgatótanító Léván.

(Folytatás).

Ha valakit a prozelitacsinalás vádja nem terhel, úgy az bizonyára az u. n. farizeus iskola, mely szabály gyanánt megállapította, hogy az át-

térni kívánczóval a zsidó vallás szigorú parancsait és tilalmainak meg kell ismertetni, hogy szándékával idejekorán felhagyjon. Tudatni kell vele, hogy nem zsidó létére a szombat és éttörvényeket nem köteles megtartani, de mint zsidó szigorú büntetés terhe alatt azokat megszegnie nem szabad. Ezen ócsárolt iskola a prozelita visszaesésének nem auto-da-fé hanem annak egyszerű elutasítása által akarta elejét venni, a mint, hogy nem is átallja kimondani: *Kosim gerim lejiszroel keszapachasz*; a prozeliták Izraelre nézve ép oly alkalmatlanok, mint a kelés testnek. (Jebamoth 47, a-b.) Tessék nekem megnevezni azt a felekezetet, mely ilyen elveket vall: Egy kiskorú, ki atyja akaratánál fogva a zsidó vallás kebelébe vétetett fel, nagykorúságában atyja akaratát megsemmisítheti. (Joreh deab, hilchoth gerim 265, 7.) A kik Mordechai és Eszter idejében a zsidó vallásra áttértek, igazi zsidóknak nem tekinthetők, mert őket a hitváltoztatásra a félelem indította. Dávid és Salamon idejében nem volt szabad prozelitákat befogadni, mert a nemzet dicsősége akkor tetőpontját érte, és attól lehetett tartani, hogy az áttérni kívánczó csak a dicsőség részesévé akar lenni. (Jebamoth 24. b.) Csak egyszer tanúsított a zsidó nép, vagy talán nem is a nép maga, hittérítési buzgalmat, akkor midőn I. Hyrkanosz a legyőzött edomitákat a zsidó vallás fölvételére kényszerítette, de súlyosan is lakolt e buzgoságáért. Ez adott neki egy Herodest. Nem vágyván mások rovására terjeszkedni, a farizeusok terjeszkedők (parasz) nem lehettek. De nem voltak separatisták (paras) sem, legalább nem abban az értelemben, és nem azon oknál fogva, melyet Salvador felhoz, mert egy népre, mely Istenről és az örök igazságról tisztult fogalmakkal bír, azért mert a pogányságba belcolvadni nem akar, legyen ez bár az anyira megasztalt görög pogányság is, a separatismus bélyegét rásütni, ezt a farizeusok akkori ellenségeiről, a jasoni iskoláról sem tesszük fel. Ily felfogás mellett a kisebb népek és felekezetek mennyi separatisták volnának. Ha Salvador nem oly időben írta volna művét, midőn a zsidó történetírás még csak a kezdetlegesség stádiumában volt s ugyszólván még gyermekkorát élte, továbbá, ha vizsgálódásaiban nem csupán külső kútfők nyomán indult volna, úgy ő is másképen vélekedik a farizeusokról. Mert ezek nem voltak sem álszenteskedők, sem szemforgatók vagy képmutatók, milyeneknek őket bizonyos helyről feltüntetni szeretik. Lehet, hogy akadt köztük ilyen egy, sőt több is. Azonban egyesek hibájáért egy népet, vagy csak egy osztályt is vádolni, fölötte igazságtalan. Aztán nem is ostromozta maróbban az e fajta kinövéseket senki sem, mint maga a farizeus iskola. A talmud olyan túlbuzgót, ki egy habokkal küzdő nőt, mivel idegen asszonyt érinteni nem illik, veszni hagy, esztelen chaszidnak, a mellét verdeső farizeust pedig a világ bomlasztójának mondja. (Sotah, 20. a.) Azonban lássunk szönyomozási teendőink után.

R. Náthán de Róma (élt a 11. században) a kérdéses nevet szintén „paras“ igéből származtatja¹⁹. Szerinte farizeus a. m. elkülönített, mert, úgy mond, a farizeusok tartózkodtak a tisztátalan dolgok érintésétől, valamint a nem tiszta étkek élvezetétől, sepéras aczman mikol tum-oh umin maachol tomé. E nézetet magáénak vallja Jost is²⁰, ki hozzá teszi hogy a farizeusok, mint a hassidim utódai, a tisztátalant a tisztától szigorúan elkülönítették, és a társas érintkezést lehetőleg kerülvén, magukat a köznéptől távol tartották.

Hamburger a „farizeus“ név eredetét a maga modora szerint magyarázza: A papi tizedek kiszolgáltatásában nagy rendetlenség uralkodott az alsó néposztályok közepette. I. Hyrkanosz ez ügyben megindította a

¹⁹ Aruch s. v. perus.

²⁰ Geschichte des Judenthums und seiner Secten I. k. 199 l.

nyomozást, mely sok mulasztást hozott napfényre. Ekkor ment határozatba, hogy a falusi népnek (am ho orecz) terményei damainak (kétes, vajjon el van-e tizedelve) tartassanak. Csak annak terményei jutottak kivétel alá, ki a törvényhez való hűséget beigazolhatta. Így keletkezett a „chaberszövetkezet“, melynek tagjait törvényhivének tartották. A tizedek kiszolgáltatása mellett a levita tisztaság megóvása is ide tartozott. Mint Ezra idejében már egyizben történt, a chaberszövetkezett azon volt, hogy magát a törvényellenes életmódot folytató falusi néptől elkülönítse. Ezen elkülönítéstől, melyet a chaberszövetkezet tagjainak kötelességévé tett, ezeket farizeusoknak (parisin, héberül: paursim) elkülönítőkné neveztek, mely elnevezést elleneseik, a sadduceusok, gúnyoros célzással „perusim“-mé (elkülönítették, különczök) változtattak át.²¹

Ha azonban tekintetbe vesszük, hogy az esseusok sokkal szigorubbak voltak tisztasági törvények alkalmazásában és végrehajtásában, hogy ebbeli scrupolozításukban odáig mentek, hogy egészen visszavonultak a pusztába, sőt a házasságról is lemondtak, hogy tehát öreájok jobban fért volna a „farizeus“ (elkülönített) név, a közölt névmagyarázat helyességében kételkedni fogunk. Ezenkívül ilyen különválás vagy elzárkozás a régi zsidók vallásos életében, már a názirintézménynél fogva is, sokkal közönségesebb volt, hogysen az akár gúny, akár más célzatos elnevezés tárgyául szolgálhatott volna. Már Jeremiás idejében akadunk egy néptörzsrre, mely a borivástól, valamint a föld- és szőlőmíveléstől tartózkodott (Jerem. 35, 6-10.), Makkabi Juda idejében pedig a nazirok seregestül jelentkeztek Miczpahba, hogy ott a törvényszerű áldozatokat bemutassák (I. Makk. 3, 49.) hogyan lehetett azokat külön osztályba sorozni, a gúnyolódást nem is említve, kik azt akarták általánosítani, ami mélyen Mózes tanában gyökerezett? Ne téveszszük szem elöl, hogy a vallástörvény akkor még országos törvény volt.

A 10. században egy olaszországi zsidó író egy régibb arab művet héberre fordított, ha ugyan az ő eljárása fordításnak nevezhető, mert magát Josephusnak vallja és e nevet — nem tudni mi okból — Josziponná alakítja át. Az eredeti szöveget is sokféleképen megmásítja, igazat és mondaszerűt összevetvén. Ezen ál-Josephus vagy Joszippon dolgozatának 29. fejezetében elbeszéli Hyrkanosz esetét a farizeusokkal s utóbbiak nevét következőképen értelmezi: vehemoh ha-perusim ha m e f a r s i m e s z h a t h a u r o h, azaz a farizeusok neve azon alapszik, hogy ők a törvény magyarázásával foglalkoztak. Ezen értelmezés eszembe juttatja az egyszeri gyermeket, kitől azt kérdezték, hol van Isten? és ki azzal vágott vissza hol nincs isten? Melyik párt nem foglalkozott volna a törvény magyarázásával, a sadduceusok-e, kik a hagyományt elvetve, a törvény betűinek értelmezésére utalva voltak, vagy az esseusok, kik közül nem egy tünt ki törvényismerete által? De ha megengednők is, hogy kizárólagosan a farizeusok állottak a törvénymagyarázás szolgálatában, a „perus“ név, mert ilyen az egyes számú alak, mint pl. פרוש מאהבה פרוש מראה (Szothah 22. b.) találónak éppen nem mondható, miután „perus“ első sorban magyarázatot jelent, a nyelvben pedig a személyt a cselekvéstől, jelen esetben: a magyarázót a magyarázattól, meg szokták különböztetni.

Graetz az Aruch és Joszippon eltérő nézeteit összhangzásba akarja hozni. Szerinte a farizeusok az ő nevöket csakugyan törvénymagyarázói ténykedésöktől, tehát „pérés“ fejtegetni, magyarázni igétől nyerték. Az elvont név: perisuth, — mint hozzáteszi — eredetileg a „farizeusok mód-

²¹ i. m. II. k. 1052.

ja“-t jelenthette, és csak idők multával az önmegtartóztatás fogalmával hozatott kapcsolatba.²²

Geiger az Aruch nézetét (perusim, elkülönzöttek) vallja magáénak. Szerinte a farizeus név igen régi keletű. A babiloni számkivetésből hazatért zsidók ugyanis házasságra léptek pogány nőkkel s több mózesi törvényt figyelmen kívül hagytak. Jelesen a papi tizedeket nem szolgáltatták ki, a szombatot kevésbé szigorúan vagy épen nem tartották meg és a levita tisztaságra sem ügyeltek. Ezra és Nehemia erélyes föllépése gátat vetett eme kihágásoknak. A nemzeti eszme föléledt és az összetartozandóság fogalma is egyre szilárdabb alakot öltött. A ki a nemzeti párthoz csatlakozott, magát a mózesi törvény hívénnek vallotta s a pogányságtól különvált — az akkori szólásmód szerint: hanivdal mitum-asz gojé ho-orocz (Ezra 6, 21) — az elkülönítettnek“ (héberül נבדל, aramul אַתְּפָרֵשׁ) mondatott. Ez a „farizeus“ név keletkezési története²³. Hasonló módon keletkezett e nevet Weisz J. H. a bécsi beth. hamidras lectora. (Dor dor vedorsov I. 115). E felfogást azonban Hamburger kellő értékére szállította le. Czáfolatából kiemeljük, hogy a „nivdal“ kifejezés a törvényellenes, tiltott dologból való tartózkodásra mutat, míg „perusim“ inkább olyanokra vonatkozik, kik a megengedett élvezetekről önként lemondanak. Így a Jonáthánnak tulajdonított targumban, a nazirsabályok alkalmával (IV. Móz. 6, 3–5), a hol a bor és más megengedett dolgok élvezetétől való tartózkodás említettik, következetesen אַתְּפָרֵשׁ kifejezés olvasható. Nézetem szerint arra nézve, hogy sem Ezra idejében sem közvetlen azután farizeusok nem léteztek, sokkal döntőbb bizonyíték, hogy a Makkabeusok két könyve, valamint a zsoltárok is, melyek sokat tudnak a syr korszakbeli chassideusokról, a farizeusokat egyetlen egy szóval sem érintik.

(Folytatása következik)

Egyről-másról.

Az „Értesítő“-höz mellékelt utolsó tartalomjegyzéket átlapozván, egy-letünk pezsgő élete tárul szemem elé és annyira át vagyok hatva egy-ületünk üdvös voltáról, hogy még szerkesztő urnak papirkosarát sem tudnám gyűlölni. Bizony haladunk! Ki az izr. tanítóegyesület „Értesítő“jét nem olvassa, az nem számíthatik teljesen zsidó tanítóink közé, mert sok irányelvet nélkülöz, melyek hivatását megkönnyítették volna.

Egyletünk működését mégis csak a fiókkörök teszik termékenyebbé; kívánatos volna az utóbbiak gyűléseiről részletesebb tudósítást közzétenni.

Az egylet kiadványaira nézve legyen szabad következő észrevételeket tennem:

I. A könyvek, különösen az olvasókönyvek második kiadása sokkal diszesebbek, mint az előbbiek, berendezésük és külső kiállításuk czélszerűbb, úgy, hogy ezek használhatóbbakká lettek és versenyt állhatnak ki minden ilyenmü tankönyvekkel. De az iskolák nagyobbára osztatlanok vagy 2 tanítóval bírnak; ilyen iskolákra nézve bajos sokféle tankönyvet használni. Nem fejtegetem az osztatlan tankönyv előnyeit, elég abból annyi, hogy a szülők a sok tanulás mellett a kevés könyvet szeretik; a jó tanító pedig csak az, ki kevés tanszerrel sok eredményt mutat fel.

II. Meg ne haragudjék Deutsch S. barátom uram, hanem igaz a mi való, a zsidó iskolákban nagyobbára németre fordítjuk a bibliát, és így egy németre fordított bibliának nagyobb kelendősége lenne; azután rá-szorulnánk egy kis „nyelvtani és értelmi kommentár“-ra, mely a biblia

²² Geschichte d. Juden III. 657

²³ Urschrift, 70—103 l.

szövegét érthetőbbé tenné. Szerintem bibliát eredeti szövegben tanítani, a nélkül, hogy a héber nyelv legfontosabb nyelvtani sajátosságait ismertessük, paedagogiai bűn; azért lélekölő a bibliai tanítás és azért kiált kétségbeesetten t. Seltmann kartárs ur: **הבה לי בנים!** Ha pedig a bibliai szöveget egészen mellőzni akarnók, akkor azt mondhatjuk magunkról: **למה זה אנוכי!** Tudom, hogy ilyen kérdések még nem eléggé érettek és hogy pro és contra sok a mondani való; de a tapasztalat mutatja azt is, hogy holmi 10 kros tankönyvekből több kiadás fogy el, azért, mert a tankönyveket is csak portékának nézi a nép és a tapasztalat mutatja azt is, hogy sok vidéken az egyesület bibliája teljesen ismeretlen.

Ha törekvésünk oda akar irányulni, „hogy széles e hazában ne legyen (izraelita) iskola, melyben az egyesület könyvei nem használtatnának“, ugy kell olyan tankönyveket szerkeszteni, melyek minden iskolá viszonyainak megfelelnek. Annak idején, ha ilyenmü könyvek szerkesztéséről lesz szó, lesz alkalom részletekbe bocsátkozni. Bizton remélhető, hogy egy „zsidó iskolások könyve“ nagyon szívesen fogadtatnék a falusi zsidó tanítók által és a mi fő, egyesületünk vagyonát gyarapítaná.

Legyen szabad egyuttal tisztelt barátom, Deutsch Samu ur, erélyes és nagyjában helyes nézeteibe, egy pár észrevételt koczkáztatnom:

Ha valahol zsidó hitközség eldobja magától az iskolát, akkor ennek okai abban keresendők, hogy vagy a hitközség elég indifferens vallása iránt vagy tulbuzgó orthodox, mindkét esetben a rabbi vajmi keveset tehet az iskola visszahódítása érdekében.

A mi pedig a „rabbi“ paedagogiai képzettségét illeti, bizony kedves barátom, tullött a czélon, mert a rabbi a legszükebb paedagogiai ismereteket elsajátítja magának — a talmud utján. Általában nem tartom időszerűnek, hogy már mások ajtaja előtt söpörjünk; az anyakönyvvezetés kérdése pedig annyira nem tud felhevíteni, mert bármilyen felekezetenél a páp az anyakönyvvezető, sőt még nem találtunk ezen intézkedés ellen más felekezetbeli tanítóközlönyökben felszólalásokat. Legyen megnyugtató, az olyan községnek, melynek rabbija tanügyi ismeretből zerust érdemel vagy van rá esze, hogy hivatottabb emberekre bizza iskolája vezetését, vagy absolute nem akarja másképen. Megnyugtatóul szolgáljon a kollega urnak végre, hogy vannak községek, hol a tanító anyakönyvvezető: Neufeld ur Zólyom, Elias ur Sopron stb.

Midön már hosszúra nyult észrevételeimet befejezem, maradtam a tekintetes szerkesztő (de nem el — nők) urat soraim közzétételére fölkérve alázatos szolgálja

Csornán, 1886. deczember hó 6-án.

Sasvári Béla, csornai főtanító.

Egyeletünk érdekében

Mély fájdalommal töltött Diener Sándor halálát jelentő két oldalról érkezett gyászhir. Megdöböntőleg hatott a gyászjelentés e sorok írójára annál is inkább, mert körülbelül 13 év előtt a boldogulttal együtt, egy iskolánál működött, őt mint derék tanítót, békeszerető és békéttűró kollegát, jó barátot becsülni és tisztelni tanulta. Nem szándékom a boldogult életéről, áldás és sikerdús működéséről bővebben szólni. Ezen feladatot fényesen megoldotta Szép barátom, közlönyünk legutóbbi számában. A megrendítő eseménynyel kapcsolatban fel óhajtom említeni, hogy éppen csekélységemnek jól esett arról értesülnie, hogy boldogult barátom özvegye volt az első, ki ezen szomorú szerencsében részesült, hogy az egyelet által 200 frtra emelt özvegyi segélyt elnyerhette. Helyesen jegyzi meg érdemes vezérünk legutóbbi cikkében, hogy „200 frt

nem megvetendő segély egy szegény vidéki tanító özvegye számára, midőn azonban vezérünk szavait helyesü'jük, mindnyájunk kedves kötelessége, a magasztos célunk eléréséhez általa ajánlott eszközöket tőlünk telhetőleg nyújtani. — Fájdalom számtalanszor volt alkalmunk e lapok hasábjain ép úgy mint gyűléseinken a zsidó tanítók többségének indolentiáját kárhóztató nyilatkozatok jogosultságát kétségbe vonni, mert valóban csakis megbocsáthatatlan közöny lehet oka annak, ha azok tábora, kik ügyünkért lelkesülnek, még mindig oly csekély. Ezen közöny oka pedig nézetem szerint az, hogy felekezeti tanítóink tulajnyomó többsége a hazai tanítóegyleti viszonyokat vagy felületesen, vagy éppen nem ismeri; mert a ki hazai tanítóegyleteinket, azok pénzügyi- és belviszonyait, az egyenetlenkedést, mely itt-ott dül, csak némileg ismeri, kénytelen lesz a mea culpát elmondva bevallani, hogy kevés egylet vetélkedhetik izr. tanítóegyletünkkel, kevés egyletekben részesülnek a tagok aránylag hasonló kötelezettségek mellett olyan jogokban és kedvezményekben, mint a miénkben. — Bármennyire osztom és helyeslem Szép kollegánknak a tanítók szellemi tevékenységére vonatkozólag a közgyűlésen nyilvánított buzgó törekvés szülte nézetét, az egylet központja országos jellegénél fogva a központból kiindulólag többet nem tehet mint eddig tett. A szellemi működés sulypontja kell, hogy a fiókegyletekben legyen elhelyezve, elvárhatjuk ugyan, hogy a központ időről-időre szellemi téren is adja meg az impulzust, a serény munkálkodás a fiókegyletek és az egyes tagok feladata, a talán gyakrabban mint három évenként tartandó közgyűlések teendője volna, a fiókegyletek által szerzett tapasztalatokat, az ajánlott tételek kellő alakba önteni és a gyakorlati alkalmazásra az irányt megadni. Tanítóegyleti viszonyainkra vonatkozólag kockáztatott állításom ilustrálása céljából vonjunk rövid párhuzamot egyletünk és az általános elismerésben részesülő „Délmagyarországi tanítóegylet“ közt. A „D. m. t. e.“ szintén fiókegyletekre van felosztva, mely fiókegyletek rendes őszi és tavaszi gyűléseket tartanak és melyekben az egyleti élet öszpontosul, a territorium más-más helyén tartatni szokott közgyűlések leginkább ünnepélyes jellegűek. Szándékosan hozom a „Délmagyarországi tanítóegylet“-et, mert mint annak egyik igénytelen és ügyei iránt érdeklődő tagja működését figyelemmel kísérve annak belügyeit jól ismerem, továbbá mert a D. m. t. e. mint egyletünk kartársa és tekintetnél fogva, melyet magának kiérdemelt, méltó arra, hogy egyletünkkel összehasonlitsam és habozás nélkül mondhatom, ezen összehasonlítás csak egyletünk javára történhetik. — Mindkét egylet innen-onnan 20 éve, hogy fennáll, a Temes-, Torontál- és Krassó-Szörénymegyékre terjedő „Délmagyarországi tanítóegylet“ tagjainak száma 600—700, egyletünké 300 és 400 közt váltakozik. Az izr. tanítóegyletnél a tagsági díj évi 4 frt, a délmagyarországinál 2 frt. — Egyletünk zármérlege egy-egy évi fennállásáért egy ezer összesen körülbelül 20000, holott a D. m. t. e. minden tagja után egy frtnyi körülbelül 6—700 frtnyi tiszta vagyont képes kimutatni, a segélyre szorult tagok vagy azok özvegyeinek nyújtható segély ily anyagi körülmények közt nagyon csekély. Szóljanak már most ezen adatok, melyeket nem azért hoztam fel, mintha egyletünket más rovására emelni szándékosan lett volna, csak száraz adatokat soroltam fel, hogy kitüntessem először azok érdemeit, kik mint az izr. tanítóegylet intézői, annak felvirágzásán elismerésre méltó sikerrel fáradoztak és ezen fáradozásukért megérdemlik, hogy nemes törekvésükben támogattassanak, továbbá hogy azon kartársakra, kik tőlünk még mindig távol állanak némileg, ha csak lehet, apathiájokból felrázzam. „200 frtnyi összeg egy szegény vidéki tanító özvegye számára nem megvetendő összeg“ mondja t. elnökünk, mely igazságot még azzal vagyok bátor megtoldani: hogy azon kellemes tudat, mely szerint halá-

lunk után özvegyeink nem fognak arra szorulni, hogy pillanatnyi szükségleteik kielégítése céljából számukra könyöradományokat gyűjtsenek, életünket szebbé és boldogabbá teheti, annak borús napjait fel-d. ritheti.

N.-Beckerek.

Bányai Jakab.

Levelezés.

Tekintetes Elnökség!

A tekintetes elnökségnek f. hó 20-án, 240 sz. alatt vett szives utasításához képest, még az nap 11—12 óra közt átnyujtók küldöttségileg a Kapuváry Vargyas Endre kir. tanfelügyelő részére küldött diszokmányt, mely átnyujtás ünnepélyes lefolyásáról van szerencsém a következőket jelenteni:

A vezetésem alatt megjelent küldöttség a következő tagokból állott: Pfeiffer Mór, Baumgarten Samu, Szögyi G. Vilmos, Schächter és Braun Dávid.

A tanfelügyelőség hivatalos termébe lépve, a következő rövid néhány szóval nyujtam át az okmányt: „Tekintetes kir. tanfelügyelő ur! szeretve tisztelt urunk! Az országos magy. izr. tanító-egyesület f. é. augusztus 20-án Budapesten tartott rendes közgyűlése alkalmával Tekintetességed a györvidéki zsidó tanítók örömeire egyhangulag és lelkes éljenzések között ezen országos egyesület tiszteletbeli tagjává választatott meg. Midőn e megválasztatásról szóló diszokmányt az egyesület nevében ünnepélyesen átnyujtanók, engedje meg Tekintetességed, hogy elmondjuk azon indokokat is, melyek vezéreltek bennünket akkor, midőn a hazai zsidó tanítók anyagi és e költői érdekei javára fennálló s két évtized óta tántoríthatlan buzgalommal működő egyesület fényes lobogóját Tekintetességed becses nevével ékesíteni jónak láttuk. Kettős szent az érzet, mely bennünket Tekintetességedhez csatol. Tiszteljük és szeretjük a férfit, ki nemcsak hazánk szabadsága szent harcának történetével, Pázmány gyöngyeivel és számos más szellemi kincsével gazdagítja a magyar irodalmat, — hanem jeles tollával a journalistika terén is évek hosszú során át működik tüzzel, lelkesedéssel és páratlan tapintattal, igazságszeretettel. E mellett tiszteljük és szeretjük Tekintetességedben a férfit, ki hivatalos működésében mindenkor emberben az embert becsülé és nem vallásunk, — hanem tetteink szerint ítél meg bennünket mindenhá. Fogadja azért elismerésünk jeléül a legnagyobb kitüntetést, melyben mi szerény zsidó tanítók egy érdemes férfit részesíteni képesek vagyunk, tartson meg bennünket továbbra is szives jóindulatában: és mi mindig kérni fogjuk a Mindenhatót, hogy Tekintetességed szép neve ugy egyesületünk diszoknyvében, mint az élők sorában soká, még igen soká tündököljön.“

A küldöttség által megéljenzett beszédre a kitüntetett férfi körülbelül imígyen felelt: „Tisztelt küldöttség! Szeretett tanító urak! Igen — igen köszönöm a nagyszerű kitüntetést, melyben országos egyesületük engem részesíteni kegyeskedett, s higyjék, hogy igen megtisztelve érzem magam. Tudom azt, hogy e kitüntetést a györvidéki zsidó tanítóknak köszönhetem; de ez kétszeres megtiszteltetést; mert, ha azok szeretetét és becsülését vivhatja ki az ember, kikkel folytonosan érintkezik, kikkel folytonosan összeköttetésben áll: ugy ez fényes jele annak, hogy megtette kötelességét és a kötelesség pontos teljesítése kölcsönös bizalmat és rokonérzetet szült. És, ha 15 évi működésemnek nem volna más eredménye, mint az, hogy az önök szeretetét, bizodalját és rokonérzetét

kiérdemeltem, hogy én ebben is dusan látnám jutalmazva törekvésemet. Én különben önökkel szemben sohasem éreztem a tanfelügyelőt; mert önökben mindenkor buzgó, lelkes magyar érzelmi néptanítókat, jó barátokat, kedves kartársakat találtam. Azért csak magukat tisztelték meg, a midőn engem, mint a kormány egyik szerény közegét megtisztelni elég lelkesek voltak. A tanító egyáltalán emeli saját tekintélyét, midőn előjáróit becsüli, tiszteli. Tartsanak meg engem továbbra is szives jóindulatukba és biztosítsák országos egyesületüket, hogy kiüntetése csak fokozni és ösztönözni fog további tevékenységre az eddig folytatott irányban. Nekem nem volt sem zsidóközséggel, sem zsidótanítóval bajom soha, reménylöm ezután sem lesz. Fogadják ismételve forró köszönetem nyilvánítását s addig is, míg országos egyesületük elnökségének magam megköszönhetem a megtiszteltetést, biztosítsák kérem arról, hogy büszkeségemnek tekintem ily derék egyesületnek tagja lehetni. Eljenek soká!”

A küldöttség e lelkes, igazán szívből fakadt szavak után helyet foglalt és egy-egy szivarral és a derék férfiú újabb munkájának egy-egy példányával megajándékozva távozott azon kívánattal: vajha sok ily tanfelügyelővel ajándékozna meg az ég szegény hazánkat.

Schön Bernát.

Tekintetes szerkesztő!

A helybeli izr. hitközséget szomorú és mélyen sujtó gyászesett érte, e hó 2-án. Nagyrabecsült és érdemben dús hitközségi és iskolaszéki elnökét, Fried Simont ragadta el tőlünk a halál kérélhetlen keze. Siralmas özvegye egy szeretve tisztelt hű férjet, gyermekei egy javukért magát feláldozó apát, községünk pedig egy alig pótolható tanügynk lelkes barátját, iskolaszéki elnökét vesztette el benne. Neve a helybeli hitközség és iskola történetében fényes betűkkel lesz feljegyezve. Ő mint az iskolaszék elnöke, mint városi és megyei bizottsági tag, lankadatlan erővel, teljes akarattal munkálkodott hitközségi intézményeink tökéletes magyarrősítésére és az iskola-nevelésügy előbbrevitele és felvirágoztatása érdekében. A boldogult vaskezekkel tartotta a hitközségi és iskolaügyet vezénylő gyepűt, midőn élte delén hirtelen elszólttatott az élők sorából. Hült teteinél e hó 3-án a kellemetlen időjárás daczára — nagyszámu gyászoló közönség jelenlétében tétettek örök nyugalomra.

Béke lengjen porai felett!

Hajdu-Böszörmény, 1886. december 10-én.

Lippe József vidéki választmányi tag

Tekintetes szerkesztő!

Az itteni rendes iskoláztatást nagyban elősegíti a tanodai fillér és segélyegylet.

A legtöbb tanköteles gyermek, kinek száma 306-ra rüg, kevés módjuk lévén könyveket szerezni, a filléregylet már az év elején gondoskodik róluk s tanszerekkel a szükséghez képest valamennyi, csekélyebb vagyonu szülők gyermekét ellátja. Ezen kívül csekélységem 4 év előtti kezdeményezése folytán a napokban megvalósult segélyző egylet a szegényebb sorsu tankötelesek között főleg lábbelieket oszt ki a téli idényre.

Az ujonnan alakult segélyegylet ügyében az eszme megvalósításához bőkezűleg járultak. Vosner Lipót hitközségi elnök és Frey Armin iskolaszéki elnök, kik lehetővé tették, hogy az ezévi kiosztás alkalmával, e hó 5-én 30 szegénysorsu tanköteles lett a téli idényre legszükségesebb ruházattal ellátva.

Ezen fillér- és segélyegyletre a rendes iskoláztatás keresztülvíhetése

érdekében minden tanintézetnél szükség volna; mert elvitázhatlan tény az, hogy a szegénység és nyomor az általános és sikeres népnevelés egyik legnagyobb akadályá.

Duna-Szerdahely, 1886. decz. 8-án. Heilpern Benő igazg.-tanító.

Tekintetes szerkesztő úr!

Egy minden évben ismétlődő, de mindannyiszor szivünk húrjait megrezegtető ünnepély folyt le november 28-án a váczi status quo izr. iskola nagy termében. Az izr. nőegylet, a „Malbisch Arumim“ egylettel karöltve szállott ki a sikra, megküzdve egyrészt az inség és nyomorúsággal, másrészt a közömbösség és indolentiával, s a hadsor élén a két vezér Reiser Béláné úrnő, mint a nőegylet, és Reiser László úr (egyletünk tisztb. tagja) mint a Malb. Ar. egylet elnöke. S mi volt a diadaljelvénye? 40 ujdonatuj ruhával ellátott és tankönyvekkel felszerelt véghetetlen boldog gyermek. A leányok gondozója a nőegylet, a fiúké a Malb. Ar. egylet vala. A fényes siker pálmája első sorban Reiser László urat illeti, ki mindig új meg új lelkesültséggel, páratlan áldozatkészséggel minden évben előteremtí a szükséges költségeket s addig nem pihen, nem nyugszik, míg a siker, a teljes siker biztosítva nincsen. Leleje legszebb jutalmát a megajándékozottak örömtől sugárzó arcában, valamint polgártársai osztatlan tiszteletében és elismerésében. A költségek fedezéséhez nagy ágos Szentkirályi Albertné úrnő, orsz. képviselőnk fennkölt szellemű néje öt frttal hozzájárult, miért hálás köszönet illeti.

Vác, 1886. decz. 24-én.

Figyelő.

Egyleti élet.

Deczember hóban fizettek tagdíjat :

Pártoló tagok :		Füchsl Márk, K.-Szt.-Miklós	4 frt
Dr. Löw Immanuel, Szeged	5 frt	Gettler Ignác, Mezőtúr	4
Schwarz Ármin, Budapest	5	Geiger Miksa, Esztergom	4
Izr. hitközs. (status-quo), Vác	5	Gerlóczi Gyula, Baja	2
Rendes tagok :		Gottlieb Márk, Ungvár	2
Bátori Sándor, A.-Irsa	4 frt	Györki Károly, Apatin	2
Bassó Vilmos, Baja	2	Györi Adolf, Budapest	2
Baum Ármin, Perbete	2	Grün Jakab, Paks	2
Baum Fülöp, Veszprém	2	Haas Mór, Péczel	2
Baumgarten Simon, Miskolc	2	Hahn Adolf, Pozsony	4
Beer Mór, Ada	4	Halász Náthán, Budapest	2
Berkovits Károly, Hidalmás	4	Havas Károly, Révkomárom	4
Bleier Izsák, Miskolc	2	Herzfeld Lipót, Pápa	2
Blum Joachim, Uj-Verbász	4	Heilpern Benő, D.-Szerdahely	4
Blum Salamon, Uj-Verbász	4	Hirsch Adolf, Mezőtúr	4
Böhm József, Kisbér	4	Hórowitz Simon, Apostag	2
Braun József, Tiszaföldvár	2	Kürcz Lipót, Trécsin	4
Csajági Béla, Budapest	2	Laufmann József, Budapest	2
Csikási Fülöp, Budapest	2	Kis Vilmos, D.-Pentéle	4
Deutsch Henrik, Budapest	4	Klein Ignác, Deés	1
Deutsch Imre, Urmény	4	Kleinwald Lipót, O-Becse	2
Deutsch Salamon, O-Becse	2	Klingenberg Jakab, Pécs	4
Elsasz Manó, Rózsahegy	2	Knopfler Sándor, S.-A.-Ujhely	2
Fantus Izráel, Ujvidék	4	Kohányi S., Budapest	2
Frank Katicza, Kis-Szekeres	4	Kohn Ede, Bisztricsény	1
Fischer Lipót, Luki	4	Kohn József, Szenicz	4
		Kohn Miksa, Fadd	4

Krausz Jakab, Veszprém	2	frt	Silberstein Ede, Mosóc	4	frt
Leitersdorfer J. L., Rózsahegy	2		Singer Izráel, S.-A.-Ujhely	2	
Lichtenfeld Jak., Abaujvántó	3		Stark Ármin, Feketebegy	4	
Löwy Efraim, Petrovác	2		Stark Mór, Szenicz	4	
Löwinger Bertalan, Heves	2		Steckler Sámuel, Baja	4	
Löffler Jónás, N.-Beckerek	4		Steckelmacher Bern., Ó-Buda	2	
Lustig Mihály, Déva-Ványa	2		Steinitz Gyula, Luki	4	
Mandl Bernát, Budapest	2		Stern Ábrahám, Budapest	2	
Margarethen Izráel, Ungvár	2		Stern Jakab, Kassa	4	
Marsik Fülöp, Alberti-Irsa	4		Schiff Jeanette, Szikszó	3	
Mendl Lajos, Budapest	4		Strausz Zsigm., Z.-Tapoleza	4	
Metzl Henrik, Rózsahegy	4		Stricker Simon, Baja	4	
Mittelmann József, Budapest	4		Spitzer Adolf, Apostag	2	
Morgenstern Jakab, Budapest	4		Spitzer József, Baja	2	
Munk Béla, Trencsin	4		Süssmann Károly, Pozsony	4	
Neufeld Ármin, Zólyom	2		Süss Ármin, Högyész	4	
Orenstein Salam., Jászberény	4		Szántó Illés, Kecskemét	4	
Ózer Zsigmond, Budapest	4		Szimányi Adolf, Puchó	4	
Österreicher Mór, Pápa	2		Szép Lipót, Veszprém	4	
Paszternak Dáv., Ab.-Széplak	2		Tauszig Mór, Gyöng	4	
Pollak Albert, Pozsony	4		Tolnai J. Béla, Budapest	4	
Pollak Jakab, Endrőd	2		Vértessi Adolf, B.-Magócs	3	
Presser J., Nyitra-Zsámbokrét	2		Vogelhut Dáv., L.-Sz.-Miklós	4	
Reisz Lipót, Aranyos-Maróth	2		Walder Jakab, Baja	2	
Révai Miksa, Keszthely	4		Weinberger Mór, Turzovka	2	
Révai Miksa, Budapest	4		Weisz Lipót, Szécsény	4	
Rosenberg Nánd., Cs.-Somorja	4		Weisz Samu, Szakoleza	4	
Redlich Mór, Boldogasszony	2	"	Weisz Piukasz, K.-K.-Halas	2	
Rosenfeld Izidor, N.-Szombat	4		Weisz Mózes, Miskolc	4	
Rottenberg Izsák, N.-Körös	6		Wessel Ábrahám, Pécs	2	
Rosinger Márton, Miskolc	2		Webe Soma, Budapest	2	
Sági József, Kis-Bér	4	"	Wittenberg Vilmos, Tata	4	
Schlesinger Ármin, Erd	2				
Schön Dávid, Budapest	4				
Schulhof Lipót, Ó-Moravieza	2				
Schwarz Lipót, Kassa	4				
Schwarz Miksa, Bolesó	4				
Schwarz Sámuel, Veszprém	2				
Silman Ármin, Márkusfalva	4				

Előfizetők:

Izr. tanítótestület, Szatmár	2	frt
Dr. Pollak Henrik, Budapest	2	
Rosenfeld Miksa, Bana	1	"
Összesen	385	frt.

V e g y e s.

— **KÉRELEM.** Tiszteletteljesen felkérjük egyesületünk t. tagjait arra, hogy tagsági díjaik hátralékait minél előbb küldjék be, annál is inkább, mivel, mint minden év végén, úgy az idén is egyesületünk tagjainak névsorát összeállítjuk és nyilvánosan kimutatjuk, mely névsorba azonban csak azokat vehetjük fel, kik az 1886. évre eső tagsági díjaikat lefizették.

Alapszabályaink erre vonatkozó §-a a következő: „9. §. Jogok elvesztése. Aki egy egész éven át évi járulékát be nem fizette, megszűnt az egyesület tagja lenni, és valamennyi jogát elveszíti anélkül, hogy a már befizetett járulékok visszatérítésére tarthatna. Rendkívüli esetekben azonban a választmány — a netaláni mostoha körülmények tekintetbe vételével — további 6 hónapig terjedő fizetési halasztást engedélyezhet.”

— **Egyesületünk győrvidéki köre** 1886. december hó 27-én tartotta Csornán a hitközség tanácstermében Schön Bernát elnökleté alatt ez évi rendes közgyűlését a következő napirenddel: 1. Elnöki megnyitó és jelentés. 2. Mit tehet a zsidó népiskola a gyermekek vallásos érzelmeinek fejlesztése és megszilárdítása érdekében? Előadó: Schächter Károly. 3. Mi módon lehetne a magyar zsidóság történetét kapcsolatban a nemzet történetével tanítani? Előadó: Pfeiffer Mór. 4. „Tankönyveink és a szülők“. Előadó: Sasvári Béla. 5. A vidéki körök elfogadott alapszabályainak felolvasása. 6. Tisztujtás 7. Indítványok.*

— **Libertinyi Gusztáv** kir. tanfelügyelő ur tiszteletére, annak 10 évi áldásdús működését méltatva, Nyitramegye néptanítói december 28-án fényes lefolyású ünnepélyt tartottak Nyitrán, melyen a megye legtávolabb vidékéről is megjelentek a néptanítók. Hogy a zsidó tanítók is szép számban megjelentek, nem csoda. Hisz Libertinyiben tisztelik és szeretik mindnyájan a hazai tanügy egyik legbuzgóbb bajnokát. Alatta a megye magyarosítása és általában az iskolaügy nagy lendületet vett. Kivánjuk, hogy az ünnepelt férfiú még sokáig szentelhesse működését tanügyünknek lankadatlan erőben! Egyesületünk is sietett üdvözlétét kifejezni.

— **Egy találó felelet.** A helybeli izr. aut. orthodoxok azon fáradoznak, hogy maguknak külön temetőhelyet eszközöljenek ki a fővárosnál. A napokban ez ügyben jártak egy fővárosi tanácsosnál, hogy azt kívánságuknak megnyerjék. A fővárosi tanácsos azt kérdezé az uraktól: Ugyebár önök orthodoxok neologok, status-quo-antek és szfardok minden akadály nélkül összeházasodnak? Igen, felelének az urak. No hát, ha a házasság — egén megférnek, ugy az anyaföldben is ugy mint eddig megférhetnek egymással. Részemről tehát kívánságukat nem pártolhatom.

— **A „Magyar-Zsidó Ifjuság Lapja“** a jövő évre is Halász Nándor szerkesztése alatt fog megjelenni. A kik e folyóiratot figyelemmel kísérték, könnyen meggyőződhetnek arról, hogy ifjuságunknak vallásos meggyőződése és zsidó önérzetének ébresztésére vonzóbb olvasmány alig képzelhető. Miután ily vállalat ily csinos kiállításban költséges is, mindnyájunk kötelessége ezt iskoláinkban terjeszteni. Ujlag kívánnám ezen sorokkal tisztelt kartársaim figyelmét e lapok felé fordítani. A „Magy.-Zsidó Ifjuság Lapja“ előfizetési ára egész évre négy forint.

— **Zala-Tapolczán** az izr. „*Krajczár-Egyesület*“ mint megelőző években ugy a jelen tél beálltával is 18 mindkétnembeli szegény tanulót téli ruhával, a tanév kezdetén pedig tankönyvekkel látott el.

— **Ft. Lichtvárcsik Mihály** nyugalmazott képezdei igazgató-tanár nevét viselő 1000-rtos tanügyi alapítvány létesítése czéljából egy gyűjtő bizottság izeket köröz, melyekben az ünnepelt férfiú tanítványai, a kárpátalji g.-kath. tanítók, továbbá lelkészek és tanügybarátok adakozásra felkéretnek. Az alapítvány kamatai az ungvári g.-kath. tanítóképezde ösztöndíját fogja képezni. Pénzek Péntek András r. b. pénztárnokhoz küldendők.

— **Hirschler (Szarvasi) Arnold** sziszeki néptanító „*Előfizetési felhívását*“ vettük, melyben az általa irt „*Miért és hogyan kell, hogy népszerűbbé tétessék hazánkban az iskola-takarékpénztárak intézménye*“ czimű munkáját tanítótársainak pártolásába ajánlja. Ára 50 kr. Megrendelhető szerzőnél is.

— **Magyarország zsidó tanítóinak czimtára.** (Folyt.) **Késmárk:** Kornhäuser Simon o. t., Müller Jakab h. o.; **Podolin:** Wirkmán Izsák h. o.; **Kun-Szt.-Miklós:** Berger Béla o. t., Fautl Lipót o. t.; **Kis-Körös:** Handler Henrik o. t., Láczer Samu o. t.; **Vadkert:** Rosenberg Ármin o. t.; **Keczel:** Réh Ignác o. t.

* Kérjük e tanácskozás lefolyásáról szóló ismertetést lapunk számára! A körülés távirati üdvözlétét örömmel vettük. Fogadja köszönetünket! Szerkesztőség.

Körmöczbánya: Blitz Mór h. o.; **Kis-Szeben:** Ferderber Kálmán h. o., Klein Abraham h. o. **Léva:** Steiner Ignác o. t. Grünberger Manó o. t., Breuer Samu o. t., Goldner Izidor o. t.; **Ar-Maróth:** Reisz Lipót o. t. **Losonez:** Barta Lajos, Dember József, Freudenberg Antal, Polgár József osztálytanítók és Luczer Janka kézimunkatanítónő. **Makó:** Steinhárdt Márk o. t., Schlesinger Lipót h. o. és o. t., Csukási Mór h. o. és o. t., Weisz Gábor h. o. és o. t.; **Apátfalva:** Eichenbaum Ignác h. o. és o. t.; **Nagylak:** Mayer Áron h. o. és o. t.; **Cs-Palota:** Reisinger-Rönyei N. h. o. és o. t.; **Tót-Komlós:** Löwy Gyula h. o. és o. t.; **Mohács:** Schwartz József o. t., Weiser Gyula o. t., Schleiszner Henrik o. t.; **Német-Bolly:** Schwarz Mór o. t.; **Munkács:** Reich Mór o. t., Auszterlitz Áron h. o., Kiss Mihály h. o.; **Moór:** Reszler Jakab o. t., Ondódi Miksa o. t.; **Miskolcz:** itúiskola: Roth Zsigmond o. t., Goldberger Simon o. t. és id. h. o., Weisz Mózes o. t. és id. h. o., Schönbrunn Márk o. t., Spronez Dávid o. t., Fischer Sámuel o. t., Grosz Izrael o. t.; leányiskola: Bleyer Izsák o. t., Baumgarten Simon o. t., Kohn Simon o. t., özv. Krausz Lipótné o. t., Krausz Kis Heléne kézimunkatanítónő, Lövenstein Lina kézimunkatanítónő. **Nagy-Bajom:** Schlesinger Ignác o. t. és h. o., Friedmann Bernát o. t. és h. o.; **Nagy-Megyer:** Gang Lajos főtan., Spitzer Mór másodtanító; **N.-Berezna:** Glück Adolf o. t. és h. o.; **N.-Kőrös:** Rottenberg Izsák o. t. és h. o., Salamon Sámuel o. t., Schlesinger Zsófia o. t.; **Németi-Palánka:** Spitz Adolf o. t., Heimann Kálmán o. t. **Oroszáza:** Szilágyi Mór vezértan., Bérezi Fülöp o. t., Holländer Amália o. t., Ehrlich Róza o. t.; **Tóth-Komlós:** Löwy Gyula o. t.; **Bánfalva:** Wilhelm Soma o. t.; **O-Becse:** Kleinwald Lipót o. t., Deutsch Salamon o. t. **Onod:** Mühlhoffer Móricz o. t. **Petrosény:** Lengyel Náthán o. t.; **Pápa:** Schor Ármán o. t., Rosenthal Franciska o. t., Oesterreicher Mór o. t., Marton Róza o. t., ifj. Schischa Adolf o. t., Pfeifer Mór o. t., Spatz Ignác o. t., id. Schischa Adolf o. t., Herzfeld Lipót o. t., Eckstein Herman h. o.; **Pécsvárad:** Adler József o. t. és h. o.; **Pécs:** Grünwald Izsák o. t., Strauszer Henrik o. t., Wessel Abraham o. t., Klingenberg Jakab o. t.; **Paesa:** Sternberg Vilmos o. t.; **Z.-Szt.-Mihály:** Stern Ignác o. t.; **B.-Szt.-László:** Spitzer Mór o. t. **F.-Hahót:** Schwarzstein Ignác h. o. **Rajecz:** Buchsbaum József o. t. és h. o., Hasel Izrael o. t. és h. o.; **Rózsahegy:** Elzasz Manó h. o., Metzl Henrik o. t., Bauer Izrael o. t., Leitersdorfer József o. t.; **Tepla:** Hoselitz Lipót. **Sasvár:** Rosenstein Mór o. t. és h. o., Büchler Samu o. t. és h. o.; **Búr-Szt.-Mihály:** Diamant I. o. t. és h. o.; **Sárbogárd:** Berger Vilmos igazg. tanító; **Herezegfalva:** Quittner Nándor o. t.; **Sárosd:** Hunwald Adolf h. o.; **Kálóz:** Kohn Károly o. t.; **Siklós:** Schlesinger Simon és Kellner Ignác o. t.; **Beremend:** Stern Izidor magántanító; **Borjád:** Mautner Jakab magánt. **Németboly:** Schwartz N. magánt.; **Szabadka:** Handelsmann Leo közös isk. tanító, Winternitz Zsigmond h. o., Weisz Jakab és Szántó Ede a zsidó hitfelekezeti iskola osztálytanítói; **Szakolcza:** Weisz Samu o. t. és h. o.; **Vrást:** Ladányi Samu o. t.; **Szécsén:** Spitzer Lip. és Weisz Lip. o. t. (Folyt.)

Pályázat.

A helybeli orth. zsidó hitközség nyilvános iskolájánál egy tanítói állomás betöltendő évi 500 frtnyi fizetéssel és természetbeni lakással. Ez állásra pályázóktól a tanítói oklevelen kívül megkívántatik még, hogy valláserkölesi életmódjukat okmányilag bizonyítsák. A megválasztottnak 10 frtnyi utiköltség biztosítatik. A folyamodványok 1887. évi január hó 15-dikéig aláírt elnökhez küldendők.

Belényesen, 1886. decz. 13.

Löwy Lipót, izr. hitk. elnök.

Schlesinger Ignác nyomdája, Budapest, rostély-utca (Károlykaszárnya) 7. sz.